

HECE ÖYKÜ

Rasim

Özdenören

/ Rabia Boran

/ Mustafa

Uçurum / James

Cooper Lawrence / Ali

Haydar Haksal / Necati

Mert / Handan Acar Yıldız /

Yıldırım Türk / Emin Gürdamur /

Yeliz Baloğlu / Yunus Nadir Eraslan /

Senem Gezeroğlu / Ayşe Aldemir / Betül

Ok / Fahri Ayhan / Soner Oğuz / Mahmûd

Devletâbâdî / Gâde Es-Semmân / Galimcan

Gıylmanov / Azra Yetiş / Ebru Uysal / Hatice Bildirici

/ Dinçer Eşitgin / Ahmet Öz / Müzeyyen Çelik / Esra

Demirci / Erdem Dönmez / Hatice Ebrar Akbulut / Mustafa

Ak / Fadime Bozyiğit / Meriç Kurtuluş / Hâle Sert / Katherine

Mansfield / Cansu Dikme / Mehmet Yıldırım / Aynur Dilber / H. Neşe

Koçak / Ahmet Kanter / M. Fatih Yıldız / Ahmet Karacan / Neslihan

Soydaş / Yunus Emre Özсарay / Eyyüp Akyüz / Mehmet Muharrem Akça

/ Rıza Soylu / Tuba Dere / Türkan Bayrakçı / Levent Bayraktar / M. Nihat

Malkoç / D. D. Korkut / Funda Özsoy Erdoğan / Gülhan Eser / Özlem Güner / Esra

Ballım / Ayşe Demir / Serpil Yıldırım / Gamze Yüçetürk / Fatih Ekici / Zeynep Hicret

DOSYA:

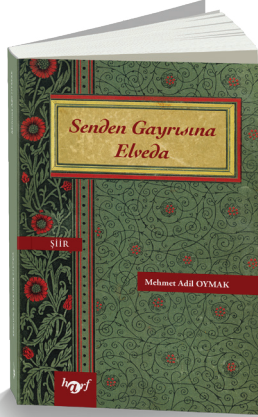
SAVAŞ VE SAVAŞIM

72

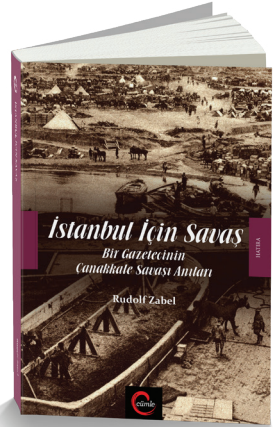
Yalnızlık Mahşeri
Alâeddin Özdenören
Mustafa Aydoğar

Biyografi
13,5 x 21 cm
136 Sayfa

Senden Gayrısına
Elveda
Mehmet Adil Oymak

Şiir
13,5 x 21 cm
103 Sayfa

İstanbul İçin Savaş
Bir Gazetecinin Çanakkale
Savaşı Anıları
Rudolf Zabel

Hatıra
13,5 x 21 cm
182 Sayfa

Reşit Galip Cad. Hatır Sk. 23/2 GOP-ANKARA Tel: (0312) 437 08 85 Fax: (0312) 437 08 87

e-posta: bilgi@cumleyayinlari.com www.cumleyayinlari.com

e-posta: bilgi@harfegitim.com.tr www.harfegitim.com.tr

HECE ÖYKÜ

ARALIK
OCAK

72

KÜNYE

HECEÖYKÜ

İKİ AYLIK ÖYKÜ DERGİSİ
ISSN 1304-7604

YIL: 12 SAYI: 72
Aralık-2015-Ocak-2016

Yayın Türü: Yerel Süreli

Hece Yayıncılık Ltd. Şti. Adına
Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü: Ö. Faruk Ergezen

Genel Yayın Yönetmeni
Rasim Özdenören

Yayın Kurulu
Ali Ulvi Temel, Dinçer Eşitgin, Hâle Sert
Handan Acar Yıldız, Hatice Bildirici

Son Okuma
Beyzanur Demirci

Yönetim Yeri
Konur Sk. No: 39/1
Kızılay/Ankara

İletişim
Tel: (312) 419 69 13 **Fax:** (312) 419 69 14
P.K. 79 Yenışehir/Ankara
İnternet Adresi: www.hece.com.tr
e-mail: hece@hece.com.tr

 twitter.com/hecedergi

 facebook.com/hecedergisi

Teknik Hazırlık: Bülent Güler

Kapak: Sarakusta web: sarakusta.com

Baskı: Dumat Ofset
Tel: (0.312) 278 82 00

2016 Yılı Abone Bedeli:
Yıllık: 70 TL.
Kurumlar İçin: 230 TL.
Hece ve Heceöykü Dergisi İçin: 175 TL.
Yurt Dışı: 100 Euro

Posta Çeki: 149582
Hece Basın Yayın Ltd. Şti.

Gelen yazılar yayımlansa da yayımlanmasa da geri verilmez. İlkelerimize uymayan ilânlar alınmaz.

Baskı Tarihi: 30.11.2015

FOTOĞRAF ÖYKÜ

Rabia Boran / 4

ÖYKÜ ÜZERİNE

Rasim Özdenören/Çatışmanın Hâlleri ve Etik Tutum / 5

Mustafa Uçurum/Yalnızlığın Sesi; Hişt Hişt / 8

James Cooper Lawrence/Kısa Öykü Kuramı-1 / 10

ÖYKÜNÜN GÜNDEMİ

Ali Haydar Haksal / 12

ÖYKÜ

Necati Mert/Tenekesine / 14

Handan Acar Yıldız/Abat / 17

Yıldırım Türk/Kuşlar Döner mi Yurduna? / 19

Emin Gürdamur/Kapıcı / 23

Yeliz Baloğlu/Köstekli Zemberek / 27

Yunus Nadir Eraslan/Şen Berber / 32

Senem Gezeroğlu/Görelî Bir Eylemdir Unutmak / 38

Ayşe Aldemir/Kış Tutulması / 40

Betül Ok/Gölge Kesigi / 46

Yunus Emre Özсарay/Kamyonlar Ne Taşır Uzaklara / 49

Fahri Ayhan/İnat Duvarı / 53

ÇEVİRİ ÖYKÜLER

Mahmûd Devletâbâdi/Ayna / 58

Gâde Es-Semmân/Babamın Yaşına Dair / 62

Galimcan Gıylmanov/Asansörde / 67

SÖYLEŞİ

Azra Yetiş- Ebru Uysal/Kurt Vonnegut ile Söyleşi-II / 71

FİLMÖYKÜ

Hatice Bildirici/Kilimanjaro'nun Karları / 81

CÜMLELİ PARLAYAN HİKÂYELELER

Dinçer Eşitgin/Haldun Taner'in Küçük Harfli Mutlulukları / 85

DOSYA: SAVAŞ VE SAVAŞIM

Ahmet Öz/Doğu Hikâyelerinde Savaş / 92

Müzeyyen Çelik/Yakup Kadri Karaosmanoğlu Millî Savaş Hikâyeleri / 100

Esra Demirci/Savaşın İçinden Geçen Öyküler; Üzgün Sardunyalı / 104

Erdem Dönmez/Sığınak İçre Bir Dünya / 107

Hatice Ebrar Akbulut/Savaş Yıllarında Kalemi Silah Bilen Bir Öykücü... / 111

Mustafa Ak/Necati Cumalı'dan Balkan Acısı: Makedonya 1900 / 114

Fadime Bozyiğit/12 Mart'ın Nabzı: Dumanaltı / 117

Meriç Kurtuluş/Gurbet Hikâyeleri'nde Eski Ortadoğu'ya Özlem / 121

ANIT ÖYKÜLER

Handan Acar Yıldız/Gogol'ün "Burun" Öyküsü Üzerine / 126

NAFTALİN KOKULU KELİMELERE HİKÂYE

Hâle Sert/Nazarları Ayarlama Enstitüsü / 131

MEKTUP

Katherine Mansfield/Dorothy Brett'e / 134

YAKIN PLAN

Esra Ballım/Senem Tepe ile Söyleşi / 137

Esra Ballım/Hülya Saat / 142

ÖYKÜ

Mehmet Yıldırım/Dıran / 145

Aynur Dilber/Düşen / 148

H. Neşe Koçak/Davetsiz Misafir / 151

Ahmet Kanter/Kış, Tespîh ve Bekleyiş / 154

M. Fatih Yıldız/Yukarıdaki Satırlar / 156

Ahmet Karacan/Yeni Yüzüm / 159

Neslihan Soydaş/Bir Bavulun Öyküsü / 163

Soner Oğuz/Bir Kiraathanenin Kaçınıcı Ölüsü Nazmî / 165

Eyyüp Akyüz/Vize / 169

Mehmet Muharrem Akça/Can Sıkıcı Bir Öykü / 171

ÖYKÜMÜZÜN SINIR TAŞLARI

Rıza Soylu/Hikâyeler/Yalıda Sabah/Göç Zamanı / 174

KAHRAMANIMA MEKTUPLAR

Tuba Dere/Olur, Nasipse... / 182

BAKIŞ

Türkan Bayrakçı/Postmodern Öyküler: Hepimizden Korkuyorum / 187

Levent Bayraktar/Yunus'un Güncelliği / 192

M. Nihat Malkoç/Emir Geldi "Emir" Gitti... / 196

HECEÖYKÜ MEKTUBU

D. D. Korkut/Hayatımız Roman, Hatıralarımız Hikâye / 199

Uyumsuzlar/Bize Gelenler / 203

YENİ KİTAPLAR

Funda Özsoy Erdoğan/Gönül Bağı / 204

Gülhan Eser/İp Cambazı Değil Silahşor / 205

Özlem Güner/Rehavet Havası / 206

Esra Ballım/Hasta Öyküler ve Kulağakaçan / 206

FOTOĞRAF ÖYKÜ

Zeynep Hicret / 208

İÇİNDEKİLER

FOTOĞRAF/ÖYKÜ

RABİA BORAN

ÖYKÜ ÜZERİNE

RASİM ÖZDENÖREN

ÇATIŞMANIN HÂLLERİ VE ETİK TUTUM

Edebiyata trajik, dramatik, komik olarak yansıyan insanî ilişki biçimleri temelinde bir yanıyla da etik ilişki alanına girer.

Trajik ilişki biçiminde kişi iki olumlu değer arasında seçme zorunluluğu ile karşı karşıya kalır. Öyle bir ikilem durumu ki bu, kişi hangi değeri seçerse seçsin mutlaka bir suç işlemiş olur. Ortada işlenmiş bir suç vardır, fakat bu suçun suçlusu yoktur. O suç zorunlu olarak işlenecektir. İşlenir. Fail bellidir: o iki değer arasında seçimi yapan kişi... Fakat işlenen suçtan dolayı onu itham edemeyiz. Böylesine ilginç bir konum... **İoanna Kuçuradi** *Sanata Felsefeyle Bakmak* kitabında bu ilişki biçimine çeşitli örnekler gösterir. Shakespeare'den, Camus'den, Bilge Karasu'dan örneklerle trajik olanı açıklar. Çok daha somut bir örnek *Sofi'nin Seçimi* filminde yer alır. Filmin kadın kahramanı Sofi iki oğlan çocuğunu gestapodan kaçırmak isterken yakalanır. Gestapo şefi, çocukları alıp toplama kampına götürecektir. Sofi, doğal olarak çocuklarını gestapoya kaptırmak istemez. Fakat gestapo şefi de neticede emir kuludur, o da görevini ifa etmek zorundadır. Sonunda şef, çocuklardan yalnızca birini almaya karar verir. Fakat kendisine hangi çocuğu seçip vereceğini Sofi'nin tercihine bırakır. Sofi iki öz oğlundan hangisini seçecektir? Hangisini feda edecektir? Herhangi birini seçmediği takdirde çocukların ikisi birden elinden alınacak! Karar vermek zorunda... Sonunda çocuklardan birini işaret eder ve gestapo şefi onu alıp götürür.

İmdi, Sofi o çocuğu teslim etmekle bir suç işledi mi? İşledi. Masum bir çocuğun ölümüne götürülmesi fiilini ika etti. Bu bir suç mu? Evet. Fakat bu suçtan dolayı

biz Sofi'yi itham edebiliyor muyuz? Edemiyoruz. Çünkü bu suç, onun istencine rağmen işlenmiştir. Ama çocuklardan birini seçme, bir istenç işi değil mi?

Etik alanda biz fiillerimizin sorumlusuyuz. Fakat trajik konumda bulunan kişi işlediği fiilden dolayı sorumlu tutulamıyor. Kuçuradi'nin Brutus için söylediğini, biz de Sofi için tekrarlayabiliriz: Sofi, yaptığını yapmasaydı suçlu olmayacaktı; Sofi, yaptığını yapmakla suçlu değildir. Sofi, yaptığını yapmasaydı suçlu olurdu; Sofi, yaptığını yapmakla suçludur. Yapılanın yapılması gerekiyordu. Ama bunu yapmak suçtur. Sorumluluk da Sofi'nindir, eylemde bulunanındır. (İoanna Kuçuradi, *Sanata Felsefeyle Bakmak*, Şiir-Tiyatro Y. Ank. 1979, s. 10 vd.).

Dramatik konumda yer alan kişi daha farklı bir ilişki biçimiyle karşı karşıya duruyor.

Dramatik konuma düşmüş olan kişi biri olumlu öteki olumsuz iki değer karşısında bir seçme zorunluluğu ile karşı karşıya kalır. Oysa trajik konumda iki olumsuz değer karşısında kalan kişinin sözü edilir. Eğer değerlerden biri olumlu ise orada artık trajik durum ortadan kalkar, dramatik ilişki biçiminin çemberine dâhil olunur.

Biri olumlu öteki olumsuz iki değer arasında seçme zorunluluğu ile karşı karşıya kalan kişi de, aslında girift, karmaşık bir ilişkiler kombinezonu içine düşmüş olabilir.

Dramatik ilişki biçimi içine düşmüş olan kişi için şu muhtemel çatışma alanları akla gelebilir:

- * Kişi ile nefsi (kendisi)
- * Kişi ile kişi
- * Kişi ile dünya
- * Kişi ile şeytan
- * Kişi ile üst değerler.

Bu konumların her birinde kişi biri olumlu öteki olumsuz iki değerden birini seçme durumuyla karşı karşıya kaldığından ve olumlu almaşık orada dururken olumsuz almaşık seçildiğinde kişi bu eyleminin (fiilin) sonucundan sorumlu tutulur. Kişi, çoğu kere bu konuma kendi özgür istenciyle düşer. Oysa trajik konumda, kişi, o iki olumsuz almaşık karşısında kendi özgür istencinin dışında karşılaşır.

1. Kişi, seçme durumunda nefsi ile baş başa bulunuyor ise seçiminden sorumludur. Nefsi yasaklanmış olana meyleder, istenci ondan uzak durmaya çalışır. Seçmesinin sonucundan sorumludur.

2. Kişi, ilişki hâlinde bulunduğu başka kişinin iğvası ile bir yanlışın içine düşer; son tahlilde kendi özgür istenciyle bir seçmede bulunduğu için eyleminden sorumludur.

3. Kişi, dünyalık değerlere meyleder (para, şan şöhret, kadın vb.) ve sınırı aşar; eyleminden sorumludur.

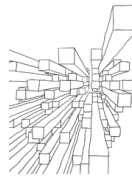
4. Kişi, şeytanın vaadi ile Allah'ın emri (batıl ile hak) arasında seçme durumunda kalabilir; seçmesinin sonucundan sorumludur.

5. Kişi, üst değerler (ahlak, hukuk) karşısında ona uyup uymama durumuyla karşı karşıya kalabilir. Özgür istenciyle başvurduğu seçmesinin sonucundan sorumludur.

Üçüncü bir ilişki biçimi de komik olandır. Komik ilişki biçiminde kişi, kendi dışında oluşan bir konum karşısında, gülme tutumunu benimser. Bu durumu belki şöyle açıklayabiliriz. Olay, tümüyle kişinin dışında cereyan eder, kişi o konuma, o duruma tanık olur ve tanık olduğu durum karşısında bir tutumu benimser. Şöyle ki:

Bizim iç ahengimizle dış dünyanın ahengi arasında uyumluluk vardır. Aslanan bu uyumlu biçimin sürüp gitmesidir. Bu ahenk bozulunca bizde gülme duygusu uyanır. Bergson'un örneğini ödünç alalım. Sağlıklı, dengesi yerinde bir kişi yolda yürürken düşerse gülme duygumuz kışkırtılır. Çünkü olağan durumda kişinin dengesini bozup düşmesi bizim beklentimiz değildir. Kişi düşmek suretiyle organik hareket birden mihaniki harekete (eşyalaşmaya, makineleşmeye) dönüşür ve gülme duygumuz harekete geçer. Oysa örneğin bir bebeğin düşmesine gülmeyiz; bilakis içimiz titrer. Bebeğin düşme ihtimali beklenebilir bir olayken, yetişkin birinin düşmesi beklenebilir değildir. Yetişkinin düşmesine güleriz. Oysa çoğu kez, düşenin kendisi için bu durum gülünesi değildir. Gülme suretiyle birinin içine yuvarlandığı kötü konumdan haz ve zevk aldığımızı göstermiş oluruz. Bu da doğal olarak kabul edilebilir bir durum sayılmaz. Ancak o konumdaki gülme elde olmadan ika edildiği için ahlaken o eylemden kişiyi sorumlu tutamıyoruz.

Böylece sanırım genelde kavranması zor bir duruma açıklık getirdiğimizi düşünüyorum. Trajik, dramatik ve komik olan bu üç çatışma alanının yalnızca edebiyat ürününe konu teşkil etmediğini fakat aynı zamanda kişinin ahlaki tutumunu belirleyen konular oluşturduğunu da ifade etmiş oluyoruz. Zikredilen bu üç farklı konuma kişi kendi bağımsız ve özgür istenciyle düştüğü sanıldığı için o duruma düşmeseydi diyenler oluyor. Oysa kişi o konularla karşı karşıya kalıyor ve durumlardan birini tercih ediyor. Veya komik olanda olduğu gibi tümüyle kendi istencinin dışında kalan bir konuma tanık oluyor ve belli bir tutumun (gülme) içine düşüyor.

MUSTAFA UÇURUM

YALNIZLIĞIN SESİ; HIŞT HIŞT

Bir deniz kenarı, şehrin kalabalık sokakları arasında bir çıkmaz sokak ya da ağaçların gölgelediği bir yol. Mevsimlerden bir mevsim, en çok da yaz. Şehrin kalabalığına rağmen çoğu zaman yalnız, yanında kimse olmadan şehrin bir köşesinden çıkan, kalabalığa karışmadan yaşamayı tercih eden bir aylak adam.

Bir Sait Faik hikâyesi okuyorsanız müzmin bir yalnızlığa hazır olmanız gerekir. Yazar bu yalnızlığa gönüllü gibi görünse de içinde çınlayıp duran sesi susturamaz ve köşeden bucaktan gelecek olan bir sesin arzusuyla adımlar durur şehri. Bir anda kulağına çalınan bir sesle içinde çiçekler açar, bir çift kuş havalanır, ağaçların yaprakları sallanır usulca; hişt... hişt...

Yalnızlığın ve sessizliğin hikâyesini yazmak zordur. İmgesi, kurgusu, olay örgüsü bazen yazarın kendisi olmak zorunda olur böyle hikâyelerde. Kendisini ister istemez olayların merkezine koyar yazar. Mahalledeki sergiciyle hasbihâl eden, balıkçıların yanına uğrayan, gece bekçilerine yarenlik eden yazarın kendisi olur.

Sait Faik, hayatını yalnız geçirmiş; bunu bir huzur olarak kabullenmeye çalışmış bir hikâyecidir. Her ne kadar aylaklığı kendine bir yaşam tarzı olarak belirlemiş gibi görünse de bir yandan da annesinin yanında yaşayan, bir anne kuzusu yanı da vardır Sait Faik'in. Ne kadar gezse dolaşsa da yine bir yalnızlık ikliminin köşesi olan anne evinde bulur çoğu zaman kendini. Ruhunu dinlendiren bir köşedir annesinin yanı.

Hişt, Hişt adlı hikâyeye başlarken de bildik bir Sait Faik çıkıyor karşımıza. Evden çıkan, yürüyüşe giden yazar yine yalnızdır. Yalnızlığına yoldaş arar aslında. İçinden gelen bir sestir "hişt" sesi. Bu sesle birlikte farkına varır karabaşın, kuşun, otlayan bir eşeğin, toşbağanın ya da kirpinin. Bu sesle birlikte dolaşır durur.

Mahalle kahvesine gitse de, başını alıp soluğu adalarda alsa da yalnızdır Sait Faik. Bir köşeye çekilmek, mevsimlerin değişimini büyük bir keyifle izlemek, ağaçları, kuşları renkleriyle tanımak ve bir rüzgârın ucuna takılıp gitmek ister aslında. *Son Kuşlar* hikâyesinde yaptığı doğa betimlemesi onun çevresinde olup bitene karşı ne kadar hassas bir bakış açısı takındığının bir ispatıdır.

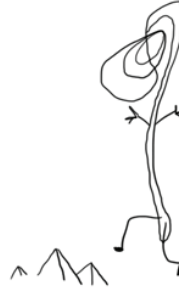
"Kış Ada'nın her tarafına yerleşebilmek için rüzgârlarını poyraz, yıldız-poyraz, maestro, dramudana, gündeğusu, batı-karayel, karayel halinde seferber ettiği zaman; öteki yakada yaz, daha pılısını pırtısını toplamamış, bir kenara, oldukça mahzun bir göçmen gibi oturmuştur."

Bir Sait Faik hikâyesi okuyorsanız kendinizi bir ıssızlığa hazırlamanız gerekir. Gönüllü bir sessizlik gibi görünse de bu, bir yerlerde bir kıpırtının ardına düşer yazar. *Lüzumsuz Adam* hikâyesi “Ben bir acayip oldum. Gözüm kimseyi görmüyor, kimsenin kapımı çalmasını istemiyorum.” diye başlar. Böyle dese de yazar, bir köşeden gelecek hişt hişt sesinin hasretiyle yaşamaktadır. Başta kimsenin kapısını dahi çalmasını istemese de sokaklara karışınca birden içinde bir kıpırtı başlar. Bir çift göz, yoldan geçen birinin attığı laf bile yazarın ruhunu okşamaktadır.

Dülger Balığının Ölümü'ndeki adım adım gelen ölümün sessizliği bütün hikâye boyunca devam eder. Sait Faik bir şiir edasıyla anlatır dülger balığını. Onun sonsuzluğa doğru süzülüşünü ölüme giden bir sessizlikte ve yavaşlıkta verir.

“Nereden gelirse gelsin; dağlardan, kuşlardan, denizden, insandan, hayvandan, ottan, böcekten, çiçekten. Gelsin de nereden gelirse gelsin! Bir hişt hişt sesi gelmedi mi fena.” Bir ses çok şeydir. İnsana yalnız olmadığını hissettirir. Sığınacak bir yeri olduğunu hatırlatır.

Sait Faik, sessizliğin ortasında yaşarken kendi içine dönen bir yazardır. Evine döner, annesine sığınır, onun sımsıcak kalbinde huzuru bulur. Büyük bir sessizliğin ortasında.

JAMES COOPER LAWRENCE

TÜRKÇESİ: DOÇ. DR. AYŞE DEMİR

KISA ÖYKÜ KURAMI-1

Y etmiş yıldan uzun bir zaman önce Edgar Allan Poe, kısa öykü hakkında, o zamandan bu yana konuyla ilgili yazan herkesin alıntılıdığı şeyler söylemiştir. Roman tekniğini tartıştıktan sonra Poe şöyle der:

“Sıradan bir roman, özet olarak ifade edildiği üzere uzunluğu yüzünden kusurludur. Tek oturuşta okunamadığı için bütünlükten sağlanan büyük güçten kendi kendini mahrum bırakır. Okumalar süresince verilen aralara dünyevi ilgiler karışır, büyük veya küçük oranda kitabın etkisini değiştirir, daraltır veya bozar. Açıkçası okuma sırasındaki molaların kendisi gerçek birliği tek başına mahvetmeye yeter. Kısa bir öyküde yazar, ne olursa olsun amacının tamamını ortaya koyabilir. Okuma saati süresince okurun ruhu yazarın kontrolindedir. Yorgunluktan ya da bölünmeden doğan dış kaynaklı ya da ikincil etkiler bulunmaz.”

Bu ifadede Poe, bize gerçek kısa öyküleri diğerlerinden ayıran ve belirgin bir edebî tür yapan iki karakteristik niteliği vermektedir: Kısalık ve bütünlük etkisini veren zorunlu ahenk. Sorgusuz sualsiz kabul edilebilecek bir türün gelişme sürecindeki tek engel, fiziksel yetersizlik veya sıradan bir okurun ya da dinleyicinin herhangi bir konuyu uzun bir zaman boyunca aklında tutma konusunda gösterdiği isteksizliktir. İnsan sabrının sınırları geçmişte nasılsa bugün de aynıdır. Bir insan çok uzun zaman süresince dinleyebilir veya sayfalarca okuyabilir ama sonra büyü bozulur; zihni değişiklik talep eder ve öykünün etkisi kaybolur. Her ilgisiz durum, her gereksiz kelime, öyküyü sabrın sınırlarında tutmak için elenmelidir. Kısallığın ve ahengin temel gerekliliklerini sağlayamayan bir öykü, gerçek bir kısa öykü değildir.

Bu olumsuz durum, geniş hacimli meseleyi düşünce sahamızdan çıkarır ve bizi, açıkça mazeret kabul etmeyen şeyle yani kısa olarak tasarlanmış ancak kısa öykü olmayan anlatılara savunma bulma gerekliliğiyle uğraşmaktan kurtarır.

Bundan başka Poe'nun açıklaması sadece kısa öykünün ne olmadığıyla ilgili olumsuz bir esas sunmaz ayrıca “kısa öykü bir oturuşta anlatılan veya okunabilen bir eserdir,” diyerek üzerinde kısa öykü tanımı kurabileceğimiz olumlu bir temel de önerir.

Bu tanım, öyküde iki şeyi gerektirir: 1. kısa olmalı, 2. okuyucunun veya dinleyicinin ilgisini başından sonuna kadar çekecek zorunlu bir uyuma sahip bulunmalı. Tanımdaki şartlar kaçınılmaz olarak görecelidir. Elbette ki hızlıca kesin bir çizgi çekmek ve bilmem kaç yüz kelimedenden daha azını içeren öykü

kısadır, ayrılan alanı tek bir kelimeyle aşan öykü uzundur demek imkânsızdır. Meseleye dâhil olan şahsîlik de aynı şekilde dinleyicinin ya da okurun dikkatini çekmesi beklenen ahengin derecesini belirleyecek sabit bir ölçüt kurmayı imkânsız hâle getirir.

Soruna ne kadar dikkatle bakarsak bugün bizim bildiğimiz kısa öykünün sınırları ve ayırıcı nitelikleri kadar zamanın başlangıcından itibaren var olan hikâyenin sınırları ve ayırıcı nitelikleri de o kadar belirginleşecektir. Genelde kısa olmayan bir öyküyü de bir oturuşta okumak mümkündür ancak dinleyicilerin ilgisini kaybetmeden bir oturuşta uzun bir hikâyeyi anlatmak fiziksel anlamda imkânsızdır. İnsanoğlunun sabırsızlığı sözlü hikâyeyi kısa ve özlü olmaya zorlar; onu, kardeşleri roman ve kısa romandan ayıracak bunun dışında daha iyi bir sınır yoktur.

Bu tanımla önerilen kısalığı ve ahengi kabul ettiğimizde hemen arkasından onun uygunluğuna yönelik diğer bir soru belirir: Kısalık ve ahenk bir edebî türün tek ayırıcı niteliği olarak kabul edilebilir mi? Ya da kısa öykü anlayışımızı daha sağlam hâle getirecek bundan başka sınırlamalar mı sunmamız gerekir?

Poe'nun alıntıladığımız eleştirisine göre yazar, kısa bir öykü ortaya koymak için öyküsünü sadece kısa ve özlü hâle getirmekle kalmamalı aynı zamanda da tek bir etki oluşmasını sağlayacak ince hassasiyetle onu biçimlendirmelidir. Bu durum, Poe'nun zamanından bu yana bir şekilde sorgulanamaz bir inanç olarak konu hakkında hüküm veren insanlar tarafından benimsenmiştir.

ÖYKÜCÜNÜN GÜNDEMİ

Zarifoglu'nun, bize edebiyat ortamının dedikodularından uzak durun uyarısını ve dikkatini anımsıyorum.

ALİ HAYDAR HAKSAL

— *Neler okuyorsunuz, gündeminizde hangi kitaplar var?*

— Yoğun ve karışık bir okuma desem. Çantam ve masam tıklış tıklış kitap. Bitirdiklerim var. William Faulkner *Dr. Martino* uzun bir aradan sonra Bilge Karasu çevirisinden yeniden, ayrıca bir de kızımın çevirisinden. Farklı tatlar olarak. *Ses ve Öfke* yeniden. Paul Dumont'un *Osmanlılık, Ulusal Akımlar ve Masonluk*, M. Kaya Bilgegil'in *Ziya Paşa, Rönesans Çağı Cihan Edebiyatında Türk Takdirkârlığı*, Turgut Uyar: *Bir Şiirden*, Sezai Karakoç: *Çağ ve İlham* serisi, *Kavramlar* kitabı, Abdurrahman Azzam'ın *Selahaddin Eyyübi*, Ebubekir

Eroğlu: *İçkale*, Necat Çavuş: *Küçük Okyanuslar Toplu şiirleri*, Cevdet Karal: *Cesedi Nereye Gömelim*, Osman Koca'nın öykü kitapları, Victor Hugo: *Anılar*, Bekir Karlıga *İbn Rüşd*, Ernest Renan: *Bilim Üzerine*, Fransız Pozitivizminin Etkileri, Orhan Okay: *Beşir Fuad*, Nurettin Topçu'dan Orhan Okay'a mektuplar ve anıları, Fazlı Necip: *Mektuplar*, Âlim Kahraman'ın *Modern Türk Hikâyesi* vs.. ve daha çok.

— *Edebiyat ortamına baktığınızda nelere seviniyor, nelere kızılıyorsunuz?*

— Rahmetli Zarifoğlu'nun, bize edebiyat ortamının dedikodularından uzak durun uyarısını ve dikkatini anımsıyorum. Edebiyat ortamında dergiler çoğaldıkça, sosyal medya gayyası ile birlikte bir denetimsizlik söz konusu. Ustasızlık, denetimsizlik. Müslümanların da sekülerleşmesiyle bu sorunun edebiyat ortamına da yansıdığı gerçeği göz ardı edilemez. İdeolojisizlik temel sorun. Bunlar üzüldüklerimiz. Elbette düşünce ve sanat geleneğimizin açılımlı olması birçok dergimizin bulunması sevindirici. Rasim Özdenören Ustamın başında bulunduğu dergi grubunda oluşu. Olanca yoğunluğu ile üretkenliği. Diriliş düşüncesinin medeniyet düzleminde yol göstericiliği...

— *Sosyal medya ile aranız nasıl, oraya nasıl bakılıyorsunuz?*

— Sosyal medya gayya kuyusu boşluğa çalınan ıslık. Havaya üfürülmüş soluk. Kimi yeteneklerin yer ve konumunu bulamadan yitiş uzamı. Ben sadece bir haberleşme aracı olarak görüyorum. Tabii orada hayatın kimi sürprizleri ile de karşılaşmak olası. Kitlelere sesli ulaşma alanı. Ünlüyorsunuz: “Ben buradayım” diyorsunuz.

— *Neler yazılıyorsunuz? Gündeminizde hangi yazılar var?*

— Öyküsüz duramıyorum. Hayatımın hemen her anı öykü yoğunluğu ile geçiyor. Uzun bir öykü var elimin altında, bir bölümü yazıldı. Tamamladığım iki romanımda ve öykülerimde yakın zamanda sosyal medya ve küreselleşmenin getirdikleriyle yeni yaşam alanı üzerinde yoğunum. Bir öykü dosyam tamamlanınca bir yenisine hazırlanırken kendime özgü bir ada oluşturuyorum. Minimal, anlık öyküler dosyam tamamlanıyor. Anlık, ironik, biraz meczubane öyküler dökülüyor benden. Salkım saçak desem yeridir. Şu sıralar biraz kabz halindeyim ya da kuluçka dönemi mi desem.

— *Dosyalardan, kitap tasarılarınızdan söz eder misiniz, yakında, uzun vadede?*

— Şu an yayınevinde basılmayı bekleyen üç yeni öykü, iki roman dosyam bulunuyor. Kitap dosyalarımı hazırlıyorum baskısı bitenler yayımlanıyor yenileriyle birlikte. Fransız pozitivistizminin Tanzimat dönemindeki etkileri ve sonuçları üzerine yoğunum. Geniş bir okuma programım var. İslâm düşüncesinin Batı düşüncesi üzerindeki etkileri, edebiyat ve düşünce alanındaki etkileri ve arka planı. Umberto Eco okumalarım sürüyor. Toplu okumalar yaparak yazıyorum. Tasarı olarak modern bir Selahaddin Eyyubi ile Sultan Alpaslan romanları var. Malzeme hazır, yoğunlaşmamı bekliyor.

NECATİ MERT

TENEKESİNE

Şemsiyeli Bahçe’de dört arkadaş konuşuyoruz, yani Mirkelam konuşuyor, fırsat verirse biz de konuşacağız.

“Köye ne zaman ki traktör girdi, bizim de kıçımıza teneke bağlandı” dedi, başını kısarak soluna, sonra da yükselterek sağına götürdü getirdi, Demirelvari muziplikle: ben lafı böyle derim, va’ mı daha iyi deyecek? der gibiydi.

Çok konuşan çok hata yapar, Mirkelam da yapıyor, yine yaptı, teneke çalmak diyeceğine teneke bağlamak deyiverdi işte. Dinleyeceğini bilsem söyleyeceğim; ama dediğim doğru, bizim İkizce’de böyle derler, dediği daha boldur, vazgeçtim.

Doktor, pek konuşmayan bir kardeşimiz, derin susar, meraklanmış:

“Yani teneke bağladılar da n’aptılar ağbi?” dedi.

Öğretmen, tarımla da ilişkili, toprağı bilen, insana sarraf, onun da duymadığı imiş teneke bağlamak:

“Ağbi, teneke, çalınır benim bildiğim; teneke bağlanır mı! Nasıl bağlanacak!”

“Dil hocasına soralım” dedi Mirkelam.

Duyduğum, bildiğim bir şey değil demeye getirdim ağız burun diliyle. Bilsem de söylemem; Mirkelam lafı bir çevirir, söylediğimi şaşırtır bana.

“Siz şehir çocuğusunuz, teneke çalmak bilirsiniz sade! Bizim İkizce’de, Rum İkizcesi’nde teneke çalmak da derler, boklusunu da.”

Haydaa! Bakındı şimdi! Bu eksikti! Naçar susuştuk. Artık uzaklarda kalmış kendi küçük göllerimize çekildik. Göl, yağmurda bile sakindir, ama gitmene izin vermez. Suyunda kalasın ister. Islanırsın der, şemsiye tutar, yaptığı himaye

değildir ama adını himaye koyar. Yine de dinlemeyip gittik. O sulara nereye gidilebilirse işte oraya kadar gittik, de sular kadar sakin olmadı yolumuz. Yorulduk. Böyle ne kadar yürüdük, yürüdük ve sustuk, bilmiyorum. Şemsiyeli Bahçe'ye döndüğümüzde ilk konuşan ve hiç ara vermeyen yine Mirkelam'dı.

Dokuz, bilemedin on yaşımı sürüyorum. Evin bütün götür getir işlerine koşuyorum, bu başlı başına madalyalık bir iş, sade yaş değil, fazla olarak çift sürüyorum, düven sürüyorum. Yaz. Sıcak. Güneş sanki ateş olup beynimin orta yerine konaklamış. Büyükler: babam, ağbim, imece için gelmiş birkaç da konu komşu harmanı getirdiler, indirdiler, meydana yaydılar. Öküzler ilerde gölgeli ağacın altındalar. Sıcaktan haberbililer de şikâyetleri yok. Az sonra olacak. O ekin –bilemezsiniz- bir yanar ki gün altında, sap sapı bir kızıştırır ki. Günden güneşten değil, ruhunda var kızışmak; zemheriyi bile temmuza çevirir o sap saman.

Harmana çıktım. Ağbim öküzleri o gölge yerde boyunduruğa aldı, kayışlarını çekti, düven yakınlarındaydı, geldiler, orada da boyunduruğu düvenin okuna aldı. Koşum tamamlandı, şimdi sıra geldi bana edilecek işkenceye. Ağbim benden on beş yaş büyük. Evli değil. Aramızda ablam, bir de küçük ağbim var; onlar çifte çubuğa çıkmazlar, okuyorlar. Dediklerine göre ağbimin sağa sola çatması evlenemediğindenmiş. En çok da bana çatıyor. Gelir gelmez daha sağına soluna bakmadan “Tenekeyi aldın mı?”, “Testiyi doldurdun mu?” diye sorar. Oysa düvene baksa tenekeyi de görecek, suyu da. Mahsus soruyor ki dövmek için bahanesi artsın! Uzun kayışları bana verdi, boyunduruktaki kısıları o aldı, öküzlerin önünden yürüyekodu. Ben düvendeyim. Ağbim çizdiği bir yol üzre meydanı dönüyor, ben de öküzler sağa sola kaydıkça kayışları kullanıyorum. Huysuzluk ediyorlar. Kara olan bizim; iç yoldaki, sırtı iri lekeli olan dayıngilin. Her harmanda yan yana koşarız bunları, alışamadılar gitti.

Öküzle düven sürmek çile mi çile! Ağırdırlar. Bir atın yarım günde dövdüğü harmanı iki öküz akşama kadar dövemez. Gün akşama ilerledikçe sıcak azalır, azalması lazım değil mi? Öylesi azalsa da hissedilen artar. Saplar tanelerin ayrılıp düşmesine kızır, hasetlenirler herhal fırlayı fırlayıverirler. Orana burana batar. Onlar battıkça acımdan hoplar adlı adınca koduğumun, koduğumun, koduğumun diye basarım küfrü. Bir atımız olsa... Kaç kez istedim, alalım dedim; “Ağbinle ablanın okulları bitsin hele!” dendi hep. Sevmem aradakileri, her gördüğümde düvenden fırlayan saplar gibi fırlayasım gelir üzerlerine.

“Ağbi düven ne demek? Anlatıyorsun ama anlamıyorum.”

Öğretmen, düven dediğin diye Doktor'a anlatmak üzereydi, Mirkelam aldı yine:

“Düven dediğin, kızak Doktorcum. Eni boyu anca bir seccade eni boyu. Ahşap. Altını çevir, altı Hintlilerin sanki çivili yataklarından. Keskin keskin çakmak taşları çakılı. Buğday, arpa tarladan getirildi mi, harman yerine yayıldı mı... Sap saptır bunlar, taneler de üzerlerinde. Düven, yayılmış ekinin üzerinden defalarca geçirilir, geçirilir ki taneler saptan ayrılsın, alta düşsün. Gün boyu süren...”